

प्रकरण - I

परिचय

प्रकरण - I

परिचय

1.1 या अहवालासंबंधी

प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-1, महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या अधिकार क्षेत्रातील विविध समुहांतर्गत येणारे शासकीय विभाग, स्वायत्त संस्था आणि महाराष्ट्र शासनाचे सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम यांच्या अनुपालन लेखापरीक्षणातून निदर्शनास आलेल्या बाबींसंबंधी भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांचा हा अहवाल आहे. या कार्यालयाद्वारे लेखापरीक्षित विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांची समुहनिहाय यादी तक्ता क्र. 1.1 मध्ये दर्शविली आहे. तपशील परिशिष्ट 1.1 मध्ये दर्शविला आहे.

तक्ता 1.1: या कार्यालयाने लेखापरीक्षण केलेले विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांची समुहनिहाय यादी

समूहाचे नाव	विभागांची संख्या	स्वायत्त संस्थांची संख्या	सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांची संख्या
आरोग्य व कल्याण	07	04	16
शिक्षण, कौशल्य विकास आणि रोजगार	05	03	03
ग्रामीण विकास	01	--	01
कृषी, अन्न व संलग्न उद्योग	03	--	07
जल संपदा	02	07	03
नगर विकास	02	05	06
संस्कृती व पर्यटन	01	--	04
सामान्य प्रशासन	03	01	00
एकूण	24	20	40

भारतीय राज्यघटनेच्या तरतुदी, लागू असलेले कायदे, नियम, नियमन आणि सक्षम अधिकाऱ्यांनी जारी केलेले विविध आदेश व सूचनांच्या अनुपालनाची खातरजमा करून घेण्यासाठी लेखापरीक्षित संस्थांच्या खर्च आणि महसुलाची तपासणी करणे यास अनुपालन लेखापरीक्षण असे संबोधतात.

लेखापरीक्षणाचे महत्वाचे निष्कर्ष राज्य विधिमंडळाच्या नजरेस आणून देणे हा या अहवालाचा प्राथमिक उद्देश आहे. व्यवहारांचे स्वरूप, परिमाण आणि व्याप्ती यांच्या अनुरूप अहवालाच्या भौतिकतेचा स्तर असावा हे लेखापरीक्षणाच्या मानकांत अभिप्रेत असते. सुधारणात्मक कार्यवाही करण्यास तसेच धोरण ठरविण्यास, निर्देश देण्यास लेखापरीक्षणाचे निष्कर्ष कार्यकाऱ्यांना असे सहाय्यभूत असणे अपेक्षित आहे की, ज्यामुळे संस्थांची प्रचालन कार्यक्षमता व वित्तीय व्यवस्थापन सुधारेल, जेणेकरून उत्तम शासन व्यवस्थेस हातभार लागेल.

या प्रकरणात लेखापरीक्षणाचे प्राधिकार, संघटनात्मक संरचना, लेखापरीक्षणाचे नियोजन व व्याप्ती आणि लेखापरीक्षणाप्रति शासनाचा प्रतिसाद स्पष्ट केले आहेत. प्रकरण ॥ मध्ये शासकीय विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांच्या अनुपालन लेखापरीक्षणातून उद्भवणाऱ्या निरीक्षणांचा समावेश आहे.

अनुपालन लेखापरीक्षण अहवालाव्यतिरिक्त, संपादनूक अहवाल स्वतंत्रपणे तयार केले जातात.

1.2 लेखापरीक्षणार्थी संस्थांची रुपरेषा

राज्यातील सचिवालय स्तरावरील विभागांचे नेतृत्व अतिरिक्त मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव करतात आणि त्यांना संचालक/आयुक्त तसेच कनिष्ठ अधिकारी सहाय्य करतात.

मागील वर्षाच्या तुलनेत 2021-22 दरम्यानचा राज्य शासनाच्या राजकोषीय व्यवहारांचा सारांश तक्ता 1.2 मध्ये दर्शविण्यात आला आहे.

तक्ता 1.2: 2021-22 दरम्यानच्या राजकोषीय व्यवहारांचा सारांश

(₹ कोटीत)

2020-21	जमा	2021-22	2020-21	संवितरणे	2021-22
विभाग अ: महसूल					
एकूण					एकूण
269467.91	महसुली जमा	333311.57	310609.76	महसुली खर्च	349685.89
164254.98	कर महसूल	220927.13	103853.75	सर्वसाधारण सेवा	121745.32
15975.46	करेतर महसूल	19306.70	122023.44	सामाजिक सेवा	142523.26
36504.01	केंद्रीय कर/ शुल्कांचा हिस्सा	54318.06	64336.19	आर्थिक सेवा।	59454.77
52733.46	केंद्र शासनाकडून अनुदाने	38759.68	20396.38	सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने	25962.54
विभाग ब: भांडवल व इतर					
0	संकीर्ण भांडवली जमा	0	29686.70	भांडवली खर्च	46670.39
1612.36*	कर्ज आणि अग्रिमांची वसुली	1178.88	2341.85	कर्ज आणि अग्रिमांची संवितरणे	2436.03
87356.65	लोक ऋण जमा	90488.18 [@]	26427.28	लोक ऋणांचा परतावा [@]	35935.66 [@]
11500.00	आकस्मिक निधीतून विनियोजने	0.00	1500.00	आकस्मिक निधी विनियोजन	0.00
10500.00	आकस्मिक निधी	0.00	11500.00	आकस्मिक निधी	0.00
88531.23	लोक लेखा जमा	119376.52	74787.55	लोक लेखांची संवितरणे	100533.18
56482.28	प्रारंभीची रोख शिल्लक	68597.29	68597.29	अंतिम रोख शिल्लक	77692.29
525450.43	एकूण	612952.44	525450.43	एकूण	612952.44

[@] अर्थोपाय अग्रिमे आणि अधिकर्ष यांचे व्यवहार वगळून (जमा व संवितरणे ₹ 98.43 कोटी)

* उच्चतर पूर्णांकित

स्रोत: संबंधित वर्षाचे वित्तीय लेखे

1.3 लेखापरीक्षणासाठी प्राधिकार

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 149 आणि 151 आणि भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांच्या (कर्तव्ये, अधिकार आणि सेवाशर्ती) अधिनियम, 1971 अन्वये भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांना लेखापरीक्षणाचे प्राधिकार प्राप्त झाले आहेत. भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक, महाराष्ट्र शासनाचे शासकीय विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमामधील महसूल व खर्चाचे लेखापरीक्षण भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकांनी निर्गमित केलेल्या भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांच्या (कर्तव्ये, अधिकार आणि सेवा शर्ती) अधिनियम, 1971 च्या तरतुदीनुसार आणि लेखापरीक्षा आणि लेख्यांची नियमावली, 2020 नुसार करतात.

1.4 प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-I, महाराष्ट्र, मुंबई आणि प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा) -II, नागपूर, या कार्यालयांची संघटनात्मक संरचना

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांच्या निर्देशानुसार, प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-I, महाराष्ट्र, मुंबई आणि प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-II, महाराष्ट्र, नागपूर ही कार्यालये, त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील विविध शासकीय विभाग व कार्यालये, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक उपक्रमांचे (लेखापरिक्षित संस्था) लेखापरीक्षण करतात. तक्ता 1.3 मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-I, महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या अधिकारक्षेत्रात आठ समूह आणि महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-II, महाराष्ट्र, नागपूर यांच्या अधिकारक्षेत्रात उर्वरित आठ समूह येतात.

तक्ता 1.3: समूहांचा तपशील

अ. क्र.	प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-I, महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या लेखापरीक्षा अधिकार क्षेत्रातील समूह	महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-II, महाराष्ट्र, नागपूर यांच्या लेखापरीक्षा अधिकार क्षेत्रातील समूह
1	आरोग्य व कल्याण	ऊर्जा व वीज
2	शिक्षण, कौशल्य विकास व रोजगार	उद्योग व वाणिज्य
3	ग्रामीण विकास	परिवहन
4	कृषी, अन्न व संलग्न उद्योग	पर्यावरण, विज्ञान व तंत्रज्ञान
5	जल संपदा	सार्वजनिक बांधकामे
6	नगर विकास	वित्त
7	संस्कृति व पर्यटन	माहिती तंत्रज्ञान व दळणवळण
8	सामान्य प्रशासन	कायदा व सुव्यवस्था

1.5 लेखापरीक्षणाचे नियोजन व अंमलबजावणी

लेखापरीक्षण प्रक्रिया ही लेखापरिक्षित संस्थांचे खर्च आणि उत्पन्न झालेला महसूल, उपक्रमांची गंभीरता आणि गुंतागुंत, प्रत्यायोजित वित्तीय अधिकारांची पातळी आणि एकूण अंतर्गत नियंत्रणे आणि हितैषींच्या समस्या यांचे निर्धारण यावर आधारित लेखापरिक्षित संस्थांना भेडसावणाऱ्या समस्यांचे निर्धारण करून सुरू होते. या प्रक्रियेत

मागील लेखापरीक्षण निष्कर्षाचाही विचार केला जातो. या जोखीम निर्धारणाच्या आधारे लेखापरीक्षणाची वारंवारता आणि व्याप्ती निश्चित केली जाते. 2021-22 दरम्यान 238 घटकांचे लेखापरीक्षण करण्यासाठी 5,014 लेखापरीक्षा मनुष्य दिवस वापरण्यात आले. लेखापरीक्षण नियोजनात अशा घटकांचा/ संस्थांचा समावेश होता जे लक्षणीय समस्यांसाठी धोकादायक असल्याचे लेखापरीक्षणाच्या निदर्शनास आले होते.

प्रत्येक घटकाचे लेखापरीक्षण पूर्ण झाल्यानंतर तपासणी केलेल्या कार्यालयप्रमुखांना लेखापरीक्षण निष्कर्ष असलेले निरीक्षण अहवाल दिले जातात. तपासणी केलेल्या कार्यालयप्रमुखांनी निरीक्षण अहवाल प्राप्त झाल्यापासून एका महिन्याच्या आत लेखापरीक्षणाच्या निष्कर्षाची/निरीक्षणांची उत्तरे सादर करावीत, असे आवाहन करण्यात येते. जेव्हा उत्तरे प्राप्त होतात, तेव्हा लेखापरीक्षणाचे निष्कर्ष एकतर निकाली काढले जातात किंवा अनुपालनासाठी पुढील कार्यवाहीचा सल्ला दिला जातो. या निरीक्षण अहवालातून उद्भवणाऱ्या महत्त्वपूर्ण लेखापरीक्षण निरीक्षणांना भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 151(2) अन्वये राज्यपालांना सादर केलेल्या लेखापरीक्षण अहवालात समाविष्ट करण्याची प्रक्रिया केली जाते.

1.6 लेखापरीक्षणास शासनाचा प्रतिसाद

1.6.1 प्रलंबित निरीक्षण अहवाल

शासकीय विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक उपक्रमांच्या व्यवहारांची चाचणी-तपासणी करण्यासाठी आणि विहित नियम व कार्यपद्धतीनुसार त्यांच्या लेखांकनाचे आणि इतर महत्त्वपूर्ण दस्तऐवज ठेवले जात आहेत अथवा नाहीत याची पडताळणी करण्यासाठी त्यांच्या नियतकालिक तपासण्या केल्या जातात. या तपासण्यानंतर निरीक्षण अहवाल तयार केले जातात जे तपासणी केलेल्या कार्यालयांच्या प्रमुखांना पाठविण्यात येतात आणि त्यांच्या प्रती निकटतम उच्च प्राधिका-यांना पाठविण्यात येतात. या निरीक्षण अहवालांमध्ये समाविष्ट असलेल्या लेखापरीक्षा अभिक्षणांवर केलेल्या कार्यवाहीवर संनियंत्रण करणे सुलभ व्हावे यासाठी संबंधित विभागांच्या सचिवांना प्रलंबित निरीक्षण अहवालांचे अर्धवार्षिक अहवाल पाठविण्यात येतात.

जून 2022 पर्यंत 4,580 निरीक्षण अहवाल (15,499 अभिक्षणे) निपटार्यासाठी प्रलंबित होते. निरीक्षण अहवाल आणि परिच्छेद यांचा वर्ष-निहाय तपशील **परिशिष्ट 1.2** मध्ये दर्शविला आहे. असे निदर्शनास आले की 8,069 परिच्छेद असलेले 3,184 निरीक्षण अहवाल पाच वर्षांहून अधिक काळ प्रलंबित आहेत. यावरून असे निदर्शनास येते की लेखापरीक्षण अहवालातील त्रुटींचे निराकरण करण्यासाठी समयोचित व प्रभावी पावले उचलली जात नाहीत.

1.6.2 विभागीय लेखापरीक्षा समिती

महाराष्ट्र शासनाच्या वित्त विभागाने सर्व प्रशासकीय विभागांना, प्रलंबित निरीक्षण अहवाल व परिच्छेद यांचे पुनरावलोकन आणि निराकरण करण्यासाठी, लेखापरीक्षा समिती स्थापित करून त्वरित कार्यवाही करण्याचे निर्देश (डिसेंबर 1985) दिले.

लेखापरीक्षा समित्यांचे अध्यक्ष प्रशासकीय विभागाचे सहसचिव असून, सहसंचालक, लेखा व कोषागारे हे सदस्य म्हणून आणि उपसंचालक, लेखा व कोषागारे हे निमंत्रक असतात. लेखापरीक्षा कार्यालयातील उपमहालेखाकार पदापेक्षा कमी नसलेला प्रतिनिधी लेखापरीक्षा समितीला सहाय्य करतो. लेखापरीक्षा समितीच्या बैठका प्रत्येक तिमाहीत किमान एकदा तरी आयोजित करणे आवश्यक आहे.

तक्ता 1.4 मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे 2021-22 दरम्यान लेखापरीक्षा समितीच्या चार बैठका आयोजित केल्या होत्या.

तक्ता 1.4: 2021-22 दरम्यान लेखापरीक्षण समितीच्या बैठकांचे आयोजन

अ.क्र	प्रशासकीय विभागाचे नाव	बैठकांची संख्या	बंद केलेल्या निरीक्षण अहवालांची संख्या	बंद केलेल्या परिच्छेदांची संख्या
1	कृषी	1	30	137
2	महसूल व वन	3	31	472
एकूण		4	61	609

तक्ता 1.4 मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निरीक्षण अहवाल आणि परिच्छेद मोठ्या प्रमाणात प्रलंबित असतानाही लेखापरीक्षा समितीच्या बैठका फारच कमी प्रमाणात आयोजित केल्या होत्या. तसेच, 2021-22 दरम्यान, प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा)-I, महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या अधिकारक्षेत्रातील 24 प्रशासकीय विभागांपैकी फक्त दोन विभागांनी लेखापरीक्षा समिती बैठकीचे आयोजन केले होते.

1.6.3 प्रारूप परिच्छेदांना विभागांचा प्रतिसाद

सप्टेंबर 2022 व मे 2023 दरम्यान सहा प्रारूप परिच्छेद (एका संकल्पनाधारीत लेखापरीक्षणासहित) संबंधित विभागांच्या अतिरिक्त मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिवांना अर्धशासकीय पत्राद्वारे चार आठवड्यांच्या आत उत्तर पाठविण्याच्या विनंतीसह पाठविण्यात आले. एक संकल्पनाधारीत लेखापरीक्षण आणि चार प्रारूप परिच्छेदासंबंधी शासनाची उत्तरे प्राप्त झाली, परंतु या अहवालातील एका प्रारूप परिच्छेदासंबंधी कोणतेही उत्तर प्राप्त झाले नव्हते.

1.6.4 लेखापरीक्षण अहवालांचा पाठपुरावा

जानेवारी 2001 मध्ये महाराष्ट्र शासनाच्या वित्त विभागाने जारी केलेल्या सूचनांनुसार, राज्य विधानमंडळाला लेखापरीक्षा अहवाल सादर केल्यावर तीन महिन्यांच्या आत प्रशासकीय विभागांनी भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांच्या लेखापरीक्षण अहवालात समाविष्ट असलेल्या परिच्छेदांविषयी स्पष्टीकरणात्मक जापने लेखापरीक्षकांच्या पडताळणीनंतर महाराष्ट्र विधीमंडळ सचिवालयाला सादर करणे आवश्यक होते. परंतु, प्रशासकीय विभागांनी या निर्देशांचे पूर्णतः अनुपालन केले नव्हते. वर्ष 2012-13 ते 2020-21 दरम्यानची प्रलंबित स्पष्टीकरणात्मक जापनांची स्थिती **तक्ता 1.5** मध्ये दर्शविली आहे. **परिशिष्ट 1.3** मध्ये विभाग-निहाय तपशील दर्शविला आहे.

तक्ता 1.5: 2012-13 ते 2020-21 दरम्यानची स्पष्टीकरणात्मक जापनांच्या प्रलंबितेची स्थिती

लेखापरीक्षण अहवाल	अहवाल सादर करण्याचा दिनांक	परिच्छेदांची व आढाव्यांची संख्या	प्राप्त झालेल्या स्पष्टीकरणात्मक जापनांची संख्या	प्रलंबित
2012-13	14 जून 2014 (सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र)	11	9	2
	24 डिसेंबर 2014 (आर्थिक क्षेत्र)	8	5	3
	14 जून 2014 (राजस्व क्षेत्र)	7	5	2
2013-14	10 एप्रिल 2015 (आर्थिक क्षेत्र)	5	4	1
	10 एप्रिल 2015 (राजस्व क्षेत्र)	5	4	1
2014-15	13 एप्रिल 2016 (राजस्व क्षेत्र)	5	4	1
2015-16	11 ऑगस्ट 2017 (सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र)	9	8	1
2016-17	28 मार्च 2018 (सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र)	18	17	1
	20 जुलै 2018 (राजस्व क्षेत्र)	4	2	2
2017-18	04 मार्च 2020 (राजस्व क्षेत्र)	4	2	2
	04 मार्च 2020 (सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम)	9	7	2
2018-19	08 सप्टेंबर 2020 (सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र व सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम)	12	10	2
		1	0	1
	08 सप्टेंबर 2020 (आर्थिक क्षेत्र आणि राजस्व क्षेत्र)	7	6	1
		5	4	1
2019-21	25 मार्च 2022 (अनुपालन लेखापरीक्षण अहवाल)	12	4	8
वर्ष 2022 चा अहवाल क्रमांक 3	25 ऑगस्ट 2022 (महाराष्ट्रातील 74 व्या संविधान सुधारणा अधिनियम यावरील संपादनूक लेखापरीक्षण)	1	0	1
एकूण		123	91	32

तक्ता 1.5 वरून निदर्शनास आल्याप्रमाणे, डिसेंबर 2022 पर्यंत लेखापरीक्षण अहवालात समाविष्ट 123 परिच्छेद आणि पुनरावलोकनांपैकी, 32 स्पष्टीकरणात्मक जापने प्रलंबित होती.

प्रलंबित लेखापरीक्षण अहवालांमध्ये समाविष्ट असलेल्या सर्व मुद्द्यांविषयी कार्यकाऱ्यांची जबाबदारी निश्चित करण्याच्या उद्देशाने लोक लेखा समिती आणि सार्वजनिक उपक्रम समिती प्रत्येक प्रकरणांत तिच्या शिफारशींवर विभागांनी किती कालावधीत कार्यवाही केल्याबद्दल टिप्पण्या पाठविणे आवश्यक आहे ते निश्चित करते.

2010-11 ते 2018-19 या वर्षांसाठीच्या लेखापरीक्षण अहवालांशी संबंधित 151 परिच्छेदांवर लोक लेखा समिती आणि सार्वजनिक उपक्रम समितीमध्ये चर्चा करण्यात

आली आणि 945 शिफारशी देण्यात आल्या, ज्यापैकी 501 शिफारशींवरील केलेल्या कार्यवाहीच्या टिप्पण्या प्रलंबित होत्या जे तक्ता 1.6 मध्ये दर्शविले आहे.

तक्ता 1.6: लोक लेखा समिती व सार्वजनिक उपक्रम समितीच्या शिफारशींवरील कार्यवाही केल्याच्या प्रलंबित टिप्पण्यांची स्थिती

लेखापरीक्षण अहवालाचे वर्ष	लेखापरीक्षण अहवाल	लोक लेखा समितीचा व सार्वजनिक उपक्रम समिती अहवाल क्रमांक	लोक लेखा समिती व सार्वजनिक उपक्रम समितीचे वर्ष	लोक लेखा समिती व सार्वजनिक उपक्रम समितीच्या शिफारशींची संख्या	कार्यवाही केल्याबद्दल टिप्पण्यांची प्रलंबित संख्या
2010-11	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	12, 17	2015-16	37	10
	राजस्व क्षेत्र;	9, 16	2015-16	26	11
	सार्वजनिक उपक्रम समिती	08, 09, 16, 20	2015-16, 2017-18	6	3
2011-12	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	29, 32	2017-18	44, 58	44
	आर्थिक क्षेत्र	35	2017-18	9	6
	राजस्व क्षेत्र;	33	2017-18	13	8
	सार्वजनिक उपक्रम समिती	08, 11, 18, 20	2015-16, 2017-18	10	4
2012-13	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	24	2015-16	18	17
	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	27, 31	2017-18	66	24
	आर्थिक क्षेत्र	38, 64	2017-18	32, 119	115
	राजस्व क्षेत्र;	37	2017-18	15	3
2013-14	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	19	2015-16	47	31
2014-15	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	47, 52, 57	2017-18	84	43
	राजस्व क्षेत्र;	54	2017-18	37	20
2015-16	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	40,41	2017-18	16, 16	32
	आर्थिक क्षेत्र	42, 39	2017-18	30, 33	27, 33
	राजस्व क्षेत्र;	56	2017-18	19	12
भाडेत्वावर दिलेल्या शासकीय जमिनीचा अहवाल 2011-12		26	2015-16	171	19
2016-17	सामान्य आणि सामाजिक क्षेत्र	58,59,67	2017-18	13, 5, 21	39
एकूण				945	501

लोक लेखा समिती आणि सार्वजनिक उपक्रम समितीच्या ज्या शिफारशींवर कार्यवाही केल्याबद्दल टिप्पण्या प्राप्त झाल्या नव्हत्या त्यांची विभाग-निहाय स्थिती परिशिष्ट 1.4 मध्ये दर्शविली आहे. परिशिष्ट 1.4 मध्ये दर्शविल्या प्रमाणे 16 विभागांकडून प्रलंबित असलेल्या 501 शिफारशींवरील कार्यवाही केल्याबद्दलच्या टिप्पण्यांपैकी 118 कार्यवाही केल्याबद्दल टिप्पण्या या जलसंपदा विभागाकडे प्रलंबित होत्या.

